

Sigaretten

WHO-conferentie om
tabaksindustrie aan banden te
leggen eindigt vruchteloos

ECONOMIE **PAGINA** S10-11

Voor de e-sigaret zijn strengere regels ver weg

De VN-conferentie over strenger tabaksbeleid is als een nachtkaars uitgegaan. 'Mijlpaal': er komt een minuscuul fonds om arme landen van tabak af te helpen.

Tekst **Ties Keyzer** en **Tim Luimes**

Internationale onderhandelingen over tabaksbeleid en -smokkel hebben de voorbije twee weken weinig opgeleverd. Besluiten over strengere richtlijnen voor tabaksproducten zijn doorgeschoven naar de volgende bijeenkomst, over twee jaar.

Vanwege de coronacrisis moesten de deelnemende landen online onderhandelen. Door de grote tijdsverschillen ging dat moeilijk, zegt wereldgezondheidsorganisatie WHO, de VN-instelling die de conferentie organiseerde.

„Dat is natuurlijk ontzettend jammer”, zegt demissionair staatssecretaris Paul Blokhuis (Volksgezondheid, Christen-Unie) tegen The Investigative Desk, dat de onderhandelingen volgde voor NRC. Nederland zou vorig jaar gastland zijn geweest voor de conferentie, maar die ging wegens corona niet door. Blokhuis wilde een rol voor Nederland als aanjager van strengere afspraken. Nu bood Genève een podium, zetel van de WHO - een jaar later, en slechts virtueel.

Liefst 181 landen namen deel aan de bijeenkomst, de negende sinds de Framework Convention on Tobacco Control (FCTC), het antitabaksverdrag van de WHO uit 2005. „In die tijd is veel bereikt”, vindt de Belgische preventiedeskundige Luk Joossens, deelnemer aan de onderhandelingen. Hij doelt onder meer op afspraken over reclame, rookvrije ruimtes en hogere accijnzen.

Maar van strengere regels voor 'nieuwe tabaksproducten', centraal op de jongste conferentie, was ditmaal geen sprake. Voor elk besluit is consensus nodig - en die is er niet bij e-sigaretten, zegt Joossens. Sommige landen verbieden ze, anderen zien ze

als oplossing om roken tegen te gaan. „Het is dan onmogelijk om afspraken te maken.” In WHO-verband zal het thema nu op z'n vroegst weer aan de orde komen in 2023.

Steunfonds

Strengere regels voor elektronische sigaretten zien de tabaksmultinationals liefst zo lang mogelijk uitblijven. Blokhuis: „Dit uitstel geeft de industrie meer tijd om de markt voor nieuwe producten uit te breiden, terwijl de regulering achterblijft.”

Waar wel een besluit over viel, was de vorming van een fonds dat armere landen - groeiemarkten voor sigaretten - financiële steun kan bieden bij hun strijd tegen tabak. Concrete, serieuze toezeggingen van rijke landen, waaronder Nederland, bleven echter uit. De WHO wil volgend jaar 50 miljoen euro hebben verzameld in een investeringsfonds, waarvan ontwikkelingslanden de verwachte opbrengst - 2 miljoen euro - kunnen gebruiken om roken en tabaksmokkel tegen te gaan. Op grond van plannen uit voorgaande conferenties is 24 miljard euro nodig.

Toch ziet Blokhuis het fonds als „een belangrijke mijlpaal”. Ook Joossens is blij. Wel maakt hij zich zorgen dat arme landen voor een eigen tabaksbeleid afhankelijk zijn van rijke landen. „Juist omdat de meeste tabaksdoden in ontwikkelingslanden vallen.” Volgens de WHO sterven daar zo'n 8 miljoen mensen per jaar aan roken. Daarmee is het de belangrijkste vermijdbare doodsoorzaak ter wereld.

Lobby

Het tabaksverdrag van de Wereldgezondheidsorganisatie sluit de industrie expliciet buiten onderhandelingen. Dat weer-

Ahmad, een 80-jarige inwoner van Jakarta, rookt sinds z'n 19de. Indonesië behoort tot de landen met de meeste rokers. Ontwikkelingslanden zijn een groeimarkt voor de tabaksindustrie.

houdt de multinationals er niet van te lobbyen via andere deelnemers. Zo vertraagden landen als Guatemala en Nicaragua, die nauwe banden hebben met de tabaksindustrie, de gesprekken in Genève, aldus Anca Toma, directeur van de internationale antitabakskoepel SmokeFree Partnership. „Alleen daardoor verloren we al een dag van de conferentie. Het virtuele maakte het lastig daar iets aan te doen.”

De Filippijnen riepen op alle - „en dan bedoelen we alle” - belanghebbenden te betrekken in de onderhandelingen. Daarmee doelde het land op de verbannen tabaksindustrie en daaraan gelieerde lobbygroepen die zich als consumentenorganisaties presenteren.

Die 'consumentenorganisaties' ontvingen het statement met gejuich. Bij aan-

vang van de conferentie publiceerde NRC onderzoek van The Investigative Desk in samenwerking met *Le Monde*, dat aantoonde dat de industrie een deel van deze clubs financiert om zo toch invloed uit te oefenen. De zelfverklaarde 'burgerbeweging' World Vapers' Alliance (WVA) is in feite een libertarische lobbygroep met financiering door de tabaksindustrie.

Voordat de onderhandelingen begonnen, had de WHO expliciet gewaarschuwd voor „frontgroepen van de industrie” en overheden geadviseerd hen te weren. Voor de gesloten deuren van de WHO in Genève demonstreerde de WVA. Deze groepering stuurde een onbekend aantal deelnemers een cadeaupakket met ballonnen en strik, waarin een geluiskoeke met positieve boodschap over e-sigaretten. Aan

Landen als Guatemala en Nicaragua, die sterke banden hebben met de industrie, vertraagden de gesprekken

Nederland was die aanbeveling niet bevestigd. Blokhuis: „Dergelijke producten zijn in mijn beleid geen onderdeel van de oplossing, maar van het probleem.”

Schadebeperking

Volgens de industrie en de lobbygroepen kunnen e-sigaretten de schade door roken beperken. De Wereldgezondheidsorganisatie plaatst daarbij vraagtekens: bij gebruik ervan komen minder schadelijke stoffen vrij, maar e-sigaretten zijn nog steeds kankerverwekkend en verslavend.

De tabaksindustrie liep nog tegen andere tegenslag op. Fabrikanten van tabak die wordt verhit in plaats van verbrand - zoals Philip Morris met zijn IQOS - claimen dat deze nieuwe producten 'rookvrij' zijn. Daar zet de WHO op basis van weten-

schappelijk bewijs nu een streep door: de vrijgekomen stoffen bij deze producten vallen „duidelijk binnen de wetenschappelijke definitie van tabaksrook”.

Na Genève zijn de ogen gericht op Brussel. De Europese Commissie werkt aan strengere maatregelen voor (elektronische) sigaretten, die als voorbeeld voor de rest van de wereld kunnen dienen. Deze week trok de World Vapers' Alliance van Zwitserland naar het Europees Parlement in Brussel om sympathiserende Europarlementariërs cadeaus te brengen.

The Investigative Desk is een collectief van onderzoeksjournalisten dat zijn werk financiert uit donaties, subsidies, cofinanciering en honoraria. Geldgevers hebben geen zeggenschap over de onderzoeken.